
**MTA Law Working Papers
2021/32**

**Márquez után szabadon: van-e *privacy a kolera idején?*
Az adatvédelem egyes kérdései a koronavírus járvány
idején, különösen a kontaktkövető mobil-applikációkra**

Bán-Forgács Nóra

ISSN 2064-4515

http://jog.tk.mta.hu/mta_lwp

Társadalomtudományi Kutatóközpont – MTA Kiválósági Kutatóhely

Eötvös Loránd Kutatási Hálózat

Centre for Social Sciences – MTA Centre of Excellence

Eötvös Loránd Research Network

Márquez után szabadon: van-e *privacy a kolera idején*? Az adatvédelem egyes kérdései a koronavírus járvány idején, különösen a kontaktkövető mobil-applikációkra

Bevezető

Jelen tanulmány első szakaszában bemutatom, hogy a Covid-19 járvány miért állította az alapjogi gondolkodás homlokterébe a személyes adatok védelmét. A tanulmány szélesen tárgyalja a Covid-19 hatását az információs társadalomra, ezért centrális kérdéssé válik a technológia és azon belül a kontakt-azonosító mobil-applikációk kérdése. Rámutatok, hogy a világjárvány megjelenése mennyire váratlanul érte a nemzetközi és a hazai intézményeket – a kormányzatot az egyik oldalról és a jogvédő szervezeteket a másik oldalról, és hogy ebben az átlagosnak nem nevezhető (jogi és társadalmi) helyzetben a nemzetközi és regionális szervezetek hogyan próbálták iránymutatásokkal segíteni az adatvédelem védelmi szintjének a fenntartását.

1. Jog és társadalom

A koronavírus világjárvány kihatott a jogi-kulturális környezetre és a társadalmi viszonyokra, amiben élünk. Állam és polgár viszonyát szinte minden elemében érintette: a járványügyi intézkedések érintették a kényszerintézkedések és az emberi jogok viszonyát: az egészségügyi önrendelkezésünket, az állami cselekvés és az állami kényszer határait és abszolút korlátait, a tájékoztatáshoz való jogot. Ahogy az EU Bizottság közleményében megfogalmazta: a COVID-19-világjárvány példátlan kihívást jelent az Unió és a tagállamok egészségügyi rendszerei, életmódja, gazdasági stabilitása és értékei számára.¹

A közösség, amiben élünk lezárult: a munkahely és a munka világa áttevődött az otthonunkba (home office), ezzel számos beláthatatlan változás kezdődött el, többek között teljesen új technológiák kialakítására volt szükség (új platformok létrehozására, illetve a régiak teljes újragondolására). De nemcsak a munkahely jött be az otthonunkba, hanem az iskola is, az emberi kapcsolatainkban más dimenziók nyíltak, ami kihatott a gyermekek helyzetére, a családjogi viszonyainkra és az idősek helyzetére is. Mindez álláspontom szerint komoly adatvédelmi (és *privacy*) relevanciával bír. A válság adatvédelmi relevanciájának egy-egy aspektusát szeretné ez a tanulmány megvilágítani.

A krízis okozta változások eredményeként emberek százmillióinak az egyetlen választása az maradt, hogy bízzanak a rendszerekben, amelyeket az állam és a piac szereplői hirtelen rájuk erőltettek.² Mint a tanulmány rámutat, az adatvédelmi hatóságok Európában nemzeti és uniós (szupranacionális) szinten igen korán felismerték a válságot, de a válaszok késlekedtek, aminek kétségtelenül egyik oka, hogy legalább annyira sokkolóan érte a hatóságokat a válság, mint minket, állampolgárokat.³

¹ Iránymutatás az adatvédelemmel összefüggésben a COVID-19-világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról. Bizottság 2020. április 17-i közleménye. 1. o. Lásd: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=HU).

² Alan BUTLER & Enid ZHOU, *Disease and Data in Society: How the Pandemic Expanded Data Collection and Surveillance Systems*, 70 AM. U. L. REV. 1577 (2021)1613. o.

³ Christina Etteldorf, *EU Member State Data Protection Authorities Deal with Covid-19: An Overview*, 6 EUR. DATA PROT. L. REV. (2020). 279.o.

A járvánnyal hirtelen az adatgyűjtés és adatfeldolgozás dimenziójában változott meg, egyesek Shoshanna Zuboff 2019-es tanulmánya után⁴ „surveillance capitalism”-ról beszélnek.⁵ Ami szintén okot ad az aggodalomra, hogy ebben a hirtelen jött új helyzetben az egyéni döntés teljesen leszűkült: például nem választhattuk meg, hogy melyik szoftver vagy on-line szolgáltató biztonságosabb, mert a munkahelyünk közölte, hogy milyen platformot használ a munkavégzéshez, az iskolások készen kapták a „zoom in” technológiákat, a kormányzat által támogatott nyomkövető applikációk pedig „ready made” kerültek a felhasználókhoz. És akkor ne is említsük, hogy Magyarországon magát a betegség elleni oltóanyagot is az on-line térben osztották el, amennyiben kötelező számítógépes regisztrációhoz kötött az oltóanyag felvétele. Ilyen helyzetben opt-outról (tehát az adatai any döntéséről, hogy az adatait nem adja meg bizonyos szolgáltatások igénybevételéhez) nem lehet beszélni.⁶

2. Nemzetközi kitekintés

Az Egészségügyi Világszervezet, a WHO helyesen érzékeli, hogy a jelenség transzkontinentális, és nem függ társadalmi és ideológiai berendezkedéstől: a munka világában például ugyanazok az adatvédelmi aggodalmak jelentkeztek az USA-ban, mint Kolumbiában vagy Guatemalában.⁷ A WHO úgy ítéli meg, hogy a legfontosabb adatvédelmi követelmény az arányos privacy/adatvédelmi korlátozás. 2020. május 28-án iránymutatást ad ki, „Ethical considerations to guide the use of digital proximity tracking technologies for COVID-19 contact tracing” címmel.⁸

Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy a járványügyi intézkedések erősen függenek technikai eszközök alkalmazásától. Ezen eszközök adatvédelmi szempontból aggályosak lehetnek. A dilemma lényege tehát, hogy a technológia fontos a járvány elleni küzdelemben, másrészt a mobil applikációs technológia veszélyeket rejt. Így szól a Bizottság Iránymutatása: a járvány megfékezése érdekében hozott intézkedés fokozatos visszavonását vezérlő alapelvek kidolgozásánál fontos szerepet játszhatnak a mobilalkalmazások, köztük a fertőzöttel érintkezett személyek felkutatását célzó applikációk. Az alkalmazások jellemzőitől és a felhasználók számától függően ezek jelentős hatást gyakorolhatnak a diagnosztizálásra, a COVID-19 kezelésére és menedzselésére a kórházi környezetben és azon kívül egyaránt. Az applikáció különösen fontosak a járvány megfékezésére irányuló intézkedések visszavonásának fázisában, amikor a fertőzés kockázata növekszik, amint egyre több ember kerül újra kapcsolatba egymással. Ezek az alkalmazások hozzájárulhatnak a fertőzési láncok az általános elszigetelési intézkedéseknél gyorsabb és hatékonyabb megszakításához, és csökkenthetik a vírus jelentős terjedésének kockázatát.

⁴ Shoshanna ZUBOFF, *Surveillance Capitalism and the Challenge of Collective Action*, 28 NEW LAB. F. 10, 12, 14 (2019).

⁵ Alan BUTLER & Enid ZHOU, *Disease and Data in Society: How the Pandemic Expanded Data Collection and Surveillance Systems*, 70 AM. U. L. REV. 1577 (2021) 1613.o.

⁶ Uo. 1613.o.

⁷ Linnet TAYLOR, Gargi SHARMA, Aaron MARTIN, and Shazade JAMESON, *Data Justice and COVID-19: Global Perspectives*. https://ia801905.us.archive.org/23/items/data-justice-and-covid-19/Data_Justice_and_COVID-19.pdf; Olga Löblová, Julia Rone and Endre Borbáth, *Covid-19 In Central And Eastern Europe: Focus on Czechia, Hungary* In. (szerk. Scott L. Greer, Elizabeth J. KING, Elize MASSARD DA FONSECA, André PERALTA-SANTOS) *Coronavirus Politics, the Comparative Politics and Policy of COVID-19*; Ana GOMEZ-CORDOBA, Sinay AREVALO-LEAL, Diana BERNAL-CAMARGO & Daniela ROSERO DE LOS RIOS, *The Right to Personal Data Protection, Digital Technologies and the Pandemic for COVID-19 in Colombia*, 50 REV. BIOETICA & DERECHO 271 (2020); Alina SKILJIC, 'Stop COVID-19': The Croatian Application for Contact Tracing -Overview and Privacy-Related Uncertainties, 6EUR. DATA PROT. L. REV. 433 (2020).

⁸ E:/COVID/WHO.pdf.

Tehát a Bizottság érvelésében a mobil-applikációk sok esetben egyéb, súlyosabb jogkorlátozással járó kényszerintézkedés alternatívái. Az ilyen alkalmazások kifejlesztésének, lakosság általi elfogadásának és használatba vételének előfeltétele a bizalom. A polgároknak biztosnak kell lenniük abban, hogy alapvető jogaik nem sérülnek, hogy az alkalmazásokat csak meghatározott célokra és *nem* tömeges megfigyelésre fogják használni, valamint hogy az egyének továbbra is ellenőrzésük alatt tarthatják adataikat.⁹

A Bizottsághoz hasonlóan, Andrea Jelinek az Európai Adatvédelmi Testület (EDPB) igazgatója 2020. áprilisi 14-i levelében az Igazságügyi Főigazgatósághoz úgy fogalmaz, hogy, ilyen éles helyzetben adatvédelmi szempontból visszafogottnak kell lenni, regionális szinten nem képzelhető el “one size fits all” megoldás. Világosan látszik az aggodalom a GDPR esetleges járványügyi védekezést nehezítő hatása miatt, hogy az Európai Adatvédelmi Testület külön szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy „az adatvédelmi jogi keretet úgy alakították ki, hogy rugalmas legyen, és az így egyszerre képes hatékonyan hozzájárulni a világjárvány korlátozásához, illetve megvédeni az alapvető emberi jogokat és szabadságokat.”¹⁰

3. A nemzeti adatvédelmi hatóságok és a NAIH

A kialakult helyzetben érthető, hogy megszorodtak a pandémia kapcsán felmerülő tagállamok egymás közötti konzultációs kérdései. A korai konzultációs kérdésekből kiviláglik, hogy a tagállamokat mennyire hirtelen érte a Covid-19 járvánnyal együttjáró adatvédelmi nehézségek és látszik a konzultációs kérdéseken az (ki)útkeresés szándéka. A felmerülő kérdések egy része látszik a magyar Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH) jogsegély ügyeiben is. Ezekből az ügyekből néhány jellegdőt a tanulmány feldolgoz a következőkben. Az általános adatvédelmi rendelet, (GDPR)¹¹ 61. cikkének megfelelően¹² 2020. április 22. napján a spanyol adatvédelmi hatóságtól megkeresés érkezett a NAIH-hoz, melyben a vakcinaigazolványok bevezetéséről érdeklődtek. Ekkor (még) a NAIH úgy nyilatkozott, hogy ilyen igazolvány bevezetéséről Magyarországon nem tud.¹³ Szintén jogsegély keretében 2020. május 6. napján a francia adatvédelmi hatóságtól megkeresés érkezett, melyben arról érdeklődnek, hogy magyar kormány épített-e ki adatbázist kontaktuskutatás és járványügyi vizsgálatok céljából.¹⁴ A NAIH válaszában arról tájékoztatja a francia hatóságot, hogy a magyar népegészségügyi szervek az egészségügyi adatokat az

⁹ Iránymutatás az adatvédelemmel összefüggésben a COVID-19-világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról. 1-2.o.

¹⁰ EDPB 04/2020 sz. Iránymutatása a COVID19-járvánnyal összefüggésben a helymeghatározó adatok és a kontaktkövető eszközök használatáról. Elfogadás időpontja: 2020. április 21. 5. o.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

¹² 61. cikk a kölcsönös segítségnyújtásról szól. A GDPR 61. cikk (1) bekezdése szerint: a felügyeleti hatóságok e rendelet egységes végrehajtása és alkalmazása érdekében megosztják egymással a releváns információkat, és kölcsönösen segítséget nyújtanak egymásnak, valamint a hatékony együttműködést célzó intézkedéseket tesznek. A kölcsönös segítségnyújtás különösen információkérésekre és felügyeleti intézkedésekre, például az előzetes engedélyezés és egyeztetés, az ellenőrzés és a vizsgálat lefolytatása iránti megkeresésekre terjed ki.

¹³ Külön érdekesség, hogy az adatvédelem hogyan csúszik át más határterületekre. Ugyan nem kérdezi a spanyol hatóság, de a NAIH fontosnak tartja megjegyezni, hogy álláspontja szerint a 81/2020. Kormányrendelet 3.§ (2) bekezdése szerint elrendelt 14 napos kötelező karantén nem vonatkozik olyanokra, akik hitelt érdemlően igazolják, hogy a) COVID-19 fertőzésből gyógyultak, fertőzés tüneteit nem mutatják, vagy b) a belépést megelőzően legalább 14 napig járványügyi megfigyelés hatálya alatt álltak. Ez egy helytálló javaslat a NAIH részéről, kérdés viszont, hogy mennyiben adatvédelmi kérdés a karantén hossza.

¹⁴ A kérdés így hangzik: „az Önök tagállamában használnak-e országos, illetve helyi szinten adatbázisokat nem automatizált kontaktuskutatás és járványtani vizsgálatok céljából? Ha nem, tervezik-e ilyen rendszerek kialakítását?” Ügyszám: NAIH/2020/3898/2.

Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térben (EESZT) kezelik. Így a kontaktuskutatás és járványtani vizsgálatok céljából kezelt adatokat is az EESZT adatbázisában gyűjtik. Ehhez kötelezően csatlakoznak az egészségügyi szolgáltatók, a gyógyszertárak és az EMMI miniszteri rendeletben meghatározott szervek.¹⁵ Egyébként a kontaktok kutatására Magyarországon a megyei kormányhivatal népegészségügyi főosztálya és a beteg lakhelye/tartózkodási helye szerint illetékes kerületi/járási hivatal népegészségügyi osztálya jogosult.¹⁶ Számos további konzultációs kérdés érkezett a NAIH-hoz az Európai Adatvédelmi Testülettől (EDPB)-től, ami a mobil applikációk fejlesztéséről és használatáról érdeklődik.¹⁷ A globális dilemma az, hogy „számos kormány fontolgatja, hogy a globális egészségügyi stratégia jegyében egy applikációt vezessenek be a koronavírusjárvány elleni küzdelem céljából.” Ezért az EDPB szeretné megtudni, hogy Magyarországon van-e ilyen applikáció fejlesztés, ha igen, akkor mi a célja? (Például kontaktok kutatása, tartózkodási hely nyomon követése, tünetek ellenőrzése, vagy egyebek.)¹⁸ A NAIH válaszában rámutat, hogy a fejlesztések két irányba történtek: egyrészt a házi karantén elektronikus ellenőrzésére applikációval is lehetőség nyílt (választás szerint) 2020. május 7-től a 181/2020. számú rendelet szerint a „Házi Karantén Rendszer” kidolgozásával (HKR).¹⁹ A Házi Karantén Rendszer a kormány szerint az egészségügyi és a rendfenntartó szervek tehermentesítése, illetve a hatósági házi karantén ellenőrzésének megkönnyítésére szolgál.²⁰ Szintén az EDPB kezdeményezésére 2020 áprilisában a NAIH arról tájékoztatja az Adatvédelmi Testületet, hogy az Információs és Technológiai Minisztérium 2020. május 14. napján bemutatta új kontaktuskutató alkalmazást, a „VírusRadart”.²¹ Az EU Bizottság kérdésére a NAIH 2020 március 30-án „Answers to the Commission’s questions on national data processing legislation in the context of Covid-19.”²² címmel tájékoztatja Didier Reynders biztost, hogy Magyarországon különleges jogrend lépett érvénybe,²³ amely rendeleti kormányzást eredményezett,²⁴ de ebben a helyzetben is biztosítani kell Magyarországnak a GDPR legfontosabb alapelveit.

A fent idézett NAIH esetek is jól mutatják, hogy a konzultációs kérdések jelentős része a mobil applikációk alkalmazásának adatvédelmi vonatkozásaival foglalkoznak. Az Európai Unió Bizottsága rendkívül óvatosan fogalmaz 2020. április 17-i iránymutatásában,²⁵ amikor elismeri,

¹⁵ „Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről” szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüak.) 4.§ (1) bekezdése d) pontja kimondja, hogy az egészségügyi adat kezelésének célja a népegészségügyi, közegészségügyi és járványügyi érdekből szükségessé váló intézkedések megtétele. Az Eüak. 35/B. § (1) bekezdése az EESZT-hez történő csatlakozásra kötelezi a) az egészségügyi szolgáltatót,

b) a gyógyszertárat, c) az állami mentőszolgálatot, d) a miniszter rendeletében meghatározott egészségügyi szervet.
¹⁶ A Nemzeti Népegészségügyi Központ 2020. április 1. napján hatályba lépett Eljárásrend: 2.3.1. pontja szerint. Lásd: „Eljárásrend a 2020. évben azonosított új koronavírussal kapcsolatban” <https://www.nnk.gov.hu/index.php/koronavirus-tajekoztato/567-eljarasrend-a-2020-evben-azonositott-uj-koronavirussal-kapcsolatban>.

¹⁷ A NAIH/2020/3796/3.

¹⁸ A NAIH/2020/3796/3.

¹⁹ HKR; <https://hazikaranten.hu/>.

²⁰ HKR; <https://hazikaranten.hu/>.

²¹ <https://vursradar.hu>.

²² NAIH a JUST/C3/OM/ah (2020).

²³ 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről. Hatályon kívül helyezte: 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet 3.§. Hatálytalan: 2020. június 18-tól.

²⁴ 46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről. Hatályon kívül helyezve: Magyarország Alaptörvénye 53. cikk (4) alapján. Hatálytalan: a veszélyhelyzet megszűnésének napjától, 2020. VI. 18-tól. Lásd: 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet.

²⁵ Iránymutatás az adatvédelemmel összefüggésben a COVID-19-világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról. Bizottság 2020. április 17-i közleménye. 1. o. Lásd: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=HU)

hogy a digitális technológiák és adatok értékes szerepet játszanak a Covid-19 okozta válság leküzdésében. A jellemzően okostelefonokra telepített mobilalkalmazások mind nemzeti, mind uniós szinten támogathatják az egészségügyi hatóságokat a folyamatban lévő Covid-19-világjárvány nyomon követésében és megfékezésében, és fontos szerepük lehet a járvánnyal összefüggő kormányzati döntések meghozatalában.

4. Mobil-applikációk és kontakt meghatározás és Covid-19

Miről van szó? Érdeemes tisztázni, hogy milyen informatikai-formai keretben értelmezhetők a helymeghatározó mobil alkalmazások. A modern világban az okostelefon térhódításával felmerült a lehetőség, hogy a telefonok – többnyire bluetooth kapcsolaton keresztül²⁶ - egymás helyzetét azonosítsák, illetve több már meglévő mobil applikáció, navigációs rendszer eleve használ helymeghatározó adatokat, úgymint Google Maps, Waze, stb. Ráadásul a telekommunikációs szolgáltatók – sokszor szélesen bírált²⁷ – adatmegőrzési kötelezettséggel dolgoznak.

A személyek mozgása tehát telefonon követhető, ez nyomot hagy. Ez anonimizált és nem anonimizált (Magyarországon a Házi Karantén Applikáció például a kezdetektől fogva nem anonimizált) formában lehetséges. Anonimizált formában is értékes az információ, mert látszik, hogy egy terület, ahova a telefon tulajdonosa bemegy, mennyire fertőzött, mennyire veszélyes. Az EU-n belül és világszerte egyaránt – a nemzeti és regionális hatóságok vagy a fejlesztők bejelentették, hogy különböző funkciókkal rendelkező alkalmazásokat vetnek be a vírus elleni küzdelem támogatására.²⁸ Tehát a különböző mobil applikációk igen korán a homlokterébe kerültek a vírus elleni védekezésnek, mind tagállami kormányzati mind uniós intézményi szinten. Vélhetően ezt a Dél-koreai víruskövető rendszer korai sikere is inspirálta.²⁹

Az EDPB igazgatója, Andrea Jelinek 2020. áprilisi 14-i levele hangsúlyozza,³⁰ hogy több ország próbál iránymutatást szerkeszteni a kormányzat és a telekommunikációs cégek számára a pandémia idején és az EDPB feladata, hogy segítse ebben a nemzeti adatvédelmi hatóságokat. Az EDPB ekkor már felismeri és hangsúlyozza, hogy súlyponti kérdésnek a kontakt azonosító nyomkövető rendszereket tartja, mert itt egyszerre kell megoldani, hogy hatékonyak legyünk a járvány terjedésével szemben, és mégis védjük az érintettek magánszféráját. Erre egyébként az önkéntes nyomkövetés egy jó irány lehet.

A European Emergency Number Association EENA civil szervezet összefoglalójában 73 ország 108 féle koronavírus applikációját vizsgálta meg és ezeket öt nagy kategóriába sorolta.³¹ Az első kategória az információs célra fejlesztett appok, amelyek a hiteles tájékoztatást segítik a fertőzöttség gócpontjairól és a legfontosabb védekezési tudnivalókról.³² A második kategória az információs applikációk, melyek tipikusan kevés adatkezeléssel járnak. A harmadik

²⁶ Más technikai megoldások is léteznek. European Emergency Number Association EENA. 5-6.o. <https://eena.org/knowledge-hub/documents/covid-19-apps/>.

²⁷ Lásd: az adatmegőrzési irányelv felemelkedése és bukása. <https://www.liberties.eu/hu/stories/emberi-jogok/400>

²⁸ Iránymutatás az adatvédelemmel összefüggésben a COVID-19-világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról. Bizottság 2020. április 17-i közleménye. 1. o. Lásd: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=HU).

²⁹ Christina Etteldorf, *EU Member State Data Protection Authorities Deal with Covid-19: An Overview*, 6 EUR. DATA PROT. L. REV. (2020). 266.o.

³⁰ OUT2020-0028. EDPB, Olivier Micol, Head of Unit European Commission DG for Justice and Consumers Unit C.3 – Data protection Belgium. Brüsszel, 2020. április 14.

³¹ European Emergency Number Association EENA. 7. o. <https://eena.org/knowledge-hub/documents/covid-19-apps>.

³² Ezek az applikációk népszerűek több dél-amerikai országban, pl. Kolumbiában, Brazíliában vagy Bolíviában, de Dél-Kelet Ázsiában is megtalálhatóak, pl. Indonéziában vagy Vietnámban. Emergency Number Association EENA 7-9.o. <https://eena.org/knowledge-hub/documents/covid-19-apps>.

kategória az orvosi célra fejlesztett applikációk, ezek tipikusan az ön-diagnózist szoftverrel segítik.³³ A legfontosabb fejlesztések a kontakt azonosító appok,³⁴ amelyekről még később szó esik. Ezen kívül léteznek multifunkcionális appok³⁵ és egyéb segédletek.³⁶ Az applikációk lehetséges funkcióinak a csoportjairól a másik összefoglalást maga a Bizottság adja, amikor kijelenti, hogy Iránymutatása csak az önkéntes alapon használt, a Covid-19 világjárvány elleni küzdelmet támogató azon alkalmazásokkal foglalkozik, amelyek az alábbi funkciók közül egyet vagy többet tartalmaznak: *tájékoztatást* nyújtanak az egyéneknek a Covid-19 világjárványról; kérdőíveket biztosítanak az egyéneknek egészségügyi önértékelés és tanácsadás céljából (*tünetellenőrző funkció*); értesítést küldenek azon személyeknek, akik bizonyos ideig egy fertőzött személy közelében tartózkodtak, és *tájékoztatják* őket például arról, hogy önkéntes karanténba kell-e vonulniuk, és hol teszteltethetik magukat (*kontaktkövető és figyelmeztető funkció*); vagy pedig kommunikációs platformot biztosítanak beteg és orvos között önkéntes elszigetelődés esetén, vagy amikor további diagnózisra és kezelési tanácsadásra van szükség (*a telemedicina révén*).³⁷

Az EU Bizottság a WHO-hoz hasonló megközelítést alkalmaz. A WHO már említett „Ethical considerations to guide the use of digital proximity tracking technologies for COVID-19 contact tracing”³⁸ c. anyagában hangsúlyozza az önkéntesség elvét. A WHO szerint az egyén azon döntésének, hogy letölt-e és használjon egy olyan alkalmazást, amely hozzájárul a közegészségügyi megfigyeléshez vagy a digitális közelségkövetéshez, önkéntesnek és tájékozottnak kell lennie. A kormányok nem írhatják elő az ilyen alkalmazások használatát. Sem a kormány, sem a magánfelek nem kínálhatnak további ösztönzőket azoknak a személyeknek, akik letöltenek, és használnak ilyen alkalmazást.

5. Az Európai Bizottság, az Európai Adatvédelmi Testület, az Európa Tanács mobil-applikációkkal és egyéb adatvédelmi kérdésekkel összefüggő iránymutatása és jelentése

A következőkben ismertetem az Európai Bizottság 2020/C 124 I/01 számú Iránymutatását „az adatvédelemmel összefüggésben a Covid-19 világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról.”³⁹ az Európai Adatvédelmi Testület (EDPB) 04/2020 számon „iránymutatás a Covid-19 járvánnyal összefüggésben a helymeghatározó adatok és a kontaktkövető eszközök

³³ Ezek az applikációk elsősorban a tünetekre kérdeznak rá részletesen, illetve, hogy milyen eséllyel találkozott fertőzött személlyel az érintett. Elsősorban az egészségügyi szolgáltatókat tehermentesítik így, mivel a vírushullám csúcsain a tesztelési kapacitás mindenhol véges. Csak Franciaországban három ilyen appot fejlesztettek, népszerű Kanadában és Amerika déli részén is. European Emergency Number Association EENA. 10-18.o. <https://eena.org/knowledge-hub/documents/covid-19-apps/>.

³⁴ Ezek az applikációk tipikusan a fertőzöttek mozgását követik, a legtöbb adatkezeléssel ezek a szoftverek járnak, általában két céljuk van, egyrészt a karantén szabályok hatósági ellenőrzése, másik részük pedig alkalmas a covid pozitív fertőzöttek kontaktkutatására. Izraeltől Ghánán át Kenyáig ismertek ilyen fejlesztések és Magyarországon is van ilyen applikáció. European Emergency Number Association EENA. 19-26.o. <https://eena.org/knowledge-hub/documents/covid-19-apps/>.

³⁵ Ezek az applikációk legalább két korábbi applikációt vegyítenek: információs applikációt, az orvosi applikációt és a nyomkövető applikációt.

³⁶ Ezek a fenti kategóriába nem tartozó applikációk. Tipikusan ilyen a figyelemfelkeltés, ha tömött járművön vagy üzletben tartózkodunk, a maszkviselési felszólítások, a távolságtartás betartására való figyelmeztetés (social distancing), a legközelebbi tesztközpont vagy oltópont mutatója, stb. European Emergency Number Association EENA. 29-30.o. <https://eena.org/knowledge-hub/documents/covid-19-apps/>.

³⁷ Iránymutatás az adatvédelemmel összefüggésben a COVID-19-világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról. Bizottság 2020. április 17-i közleménye. 2. o. Lásd: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=HU).

³⁸ E:/COVID/WHO.pdf.

³⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=EN).

használatáról” szóló Iránymutatást és az Európa Tanácsnak a hasonló témában kiadott: „Digital Solutions to Fight Covid-19” jelentését.

5.1. Az Európai Unió Bizottsága és a mobil-applikációk a Covid-19 járvány alatt

Az Európai Bizottság 2020/C 124 I/01 számon Iránymutatást adott ki „az adatvédelemmel összefüggésben a Covid-19-világjárvány elleni küzdelmet támogató alkalmazásokról.”⁴⁰ A Bizottság hangsúlyozza, hogy az adatkezelés jogalapjának az általános adatvédelmi rendelet értelmében „önkéntesnek”, „konkrétnek”, „kifejezettnak” és „megfelelő tájékoztatáson alapulónak” kell lennie anélkül, hogy ez bármilyen negatív következménnyel járna azon egyénre nézve, aki úgy dönt, hogy nem tölti le/nem használja az alkalmazást. „Ezt az egyén egyértelmű megerősítő cselekedetével kell kifejezni; amely nem foglalja magában a hallgatólagos hozzájárulási formákat (pl. hallgatás; inaktivitás).”⁴¹ Az alkalmazásoknak megbízhatónak és elszámoltathatónak kell lennie: az adatkezelés eszközeiről és céljairól döntő személy (az adatkezelő) meghatározása nélkül nem lehet megállapítani, hogy ki a felelős a személyes adatok védelméért. Ilyen alkalmazások esetében adatkezelő csak nemzeti egészségügyi hatóság (vagy az egészségügy területén közérdekű feladatokat ellátó szerv) lehet.⁴² Az alkalmazás különböző funkcióit (pl. tájékoztatási, tünetellenőrző, kontaktkövető és figyelmeztető funkciók) nem szabad összekapcsolni, hogy az egyén minden egyes funkcióhoz külön hozzájárulást adhasson. Amennyiben közelségre vonatkozó adatokat használnak (az egymástól járványügyi szempontból releváns távolságon belül található eszközök között járványügyiileg releváns időszakban alacsony energiafelhasználású Bluetoothtech technológiával történő jelcseréből generált adat), azokat a felhasználó eszközén kell tárolni. Amennyiben ezeket az adatokat meg kell osztani az egészségügyi hatóságokkal, azokat csak annak megerősítését követően lehessen megosztani, hogy az érintett személy megfertőződött a COVID-19-el, és azzal a feltétellel, hogy az érintett személy a megosztás mellett dönt. Az így fejlesztett alkalmazásokat deaktiválni kell legkésőbb akkor, amikor a világjárványt ellenőrzés alatt állónak nyilvánítják.⁴³ A nemzeti adatvédelmi hatóságokat teljes mértékben be kell vonni az applikáció fejlesztésébe, és konzultálni kell velük. Tekintettel arra, hogy az applikáció kontextusában történő adatkezelés különleges kategóriába tartozó adatok (egészségügyi adatok) nagymértékű kezelésének minősül majd, a Bizottság felhívja a figyelmet az általános adatvédelmi rendelet adatvédelmi hatásvizsgálatról szóló 35. cikkére, e hatóságoknak folyamatosan figyelemmel kell kísérniük az applikáció telepítését.⁴⁴

5.2. Az EDPB és a NAIH a Covid-19 járvánnyal összefüggésben

Az Európai Adatvédelmi Testület (EDPB) 2020. április 21-i 04/2020 sz. „iránymutatás a Covid-19 járvánnyal összefüggésben a helymeghatározó adatok és a kontaktkövető eszközök használatáról” megfogalmazza az általános elvárásokat az applikációkkal szemben. Eszerint az ilyen alkalmazásnak szigorúan önkéntesnek kell lennie. A kontaktkövető alkalmazások valószínűsíthetően magas kockázattal járnak a természetes személyek jogaira és szabadságaira nézve, ezért működésbe állításuk előtt adatvédelmi hatásvizsgálatot kell végezni. Az

⁴⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=EN).

⁴¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=EN).

⁴² 04/2020 sz. Iránymutatás a COVID19-járvánnyal 1-3. o. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417\(08\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0417(08)&from=EN).

⁴³ A deaktiválás nem függhet az alkalmazás felhasználó általi eltávolításától. Tehát, ha az érintett a telefonjáról nem távolítja el, akkor is deaktiválni kell. Lásd: 04/2020 sz. Iránymutatás a COVID19-járvánnyal összefüggésben a helymeghatározó adatok és a kontaktkövető eszközök használatáról. 4. o.

⁴⁴ 04/2020 sz. Iránymutatás a COVID19-járvánnyal összefüggésben a helymeghatározó adatok és a kontaktkövető eszközök használatáról. 9. o.

iránymutatás hangsúlyozza, hogy az alkalmazás felhasználóinak közelségére vonatkozó információk helymeghatározás nélkül is beszerezhetők. Ha a felhasználó a Covid-19 vírussal fertőzöttnek bizonyult, csak azokat a személyeket kell tájékoztatni, akikkel a felhasználó a kontaktkövetés céljából járványügyileg releváns adatmegőrzési időszakon belül közeli kontaktusban volt. Az ilyen típusú alkalmazások működtetéséhez szükség lehet központi szerver használatára. Ilyen esetben a központi szerver által feldolgozott adatok mennyiségét a lehető legkisebbre kell korlátozni. Az alkalmazások működtetéséhez más felhasználók eszközei által leolvasandó adatok közvetítésére van szükség: Az EDPB erősen „enged” az adatvédelmi szabályok szorításából akkor is, amikor állásfoglalásában hangsúlyozza,⁴⁵ hogy az ePrivacy Direktíva⁴⁶ helymeghatározó adatokat csak anonim módon lehet rögzíteni, ha az nem lehetséges, akkor a Direktíva 15. cikke értelmében a tagállamok más szabályt is bevezethetnek nemzetbiztonsági és közbiztonsági érdekből, ha az szükséges és arányos a pandémia leküzdésében. Ilyenkor biztosíték lehet például az érintett jogi úton kikényszeríthető jogorvoslata.

Az előzőekben ismertetett okok miatt a fő fókusz Európában a kontakt azonosító és helymeghatározó mobil-applikációk adatvédelmi vonatkozásaira terelődött. Ahogy a fentiekben a tanulmány bemutatta, Magyarországon is központi kérdés lett a Házi Karantén applikáció fejlesztése. 181/2020. (V. 4.) Korm. rendelet szerint a házi karantén 14 napos időszakára érvényes applikáció letölthető a <https://hazikaranten.hu> oldalról. Ha az applikációt választja az érintett, akkor kötelezettséget vállal arra, hogy azt telepíti, és az előírásoknak megfelelően használja. Ennek megsértése – a személyes ellenőrzés alóli kibúváshoz hasonlóan – a Kormányrendelet 1.§ (4) bek. b) pontja szerint szabálysértésnek minősül.⁴⁷ A HKR hozzáfér a kamerához, a GPS-hez, és a Bluetooth-hoz is. A távellenőrzés során a HKR az érintett fényképét összeveti a központi nyilvántartásában tárolt fotóval (ez alapján adják ki a hivatalos dokumentumokat, személyigazolványokat). A NAIH/2020/3796/3. számú ügye rámutat arra a némileg aggasztó tényre, hogy ebben a nagy horderejű kérdésben „előzetes konzultációra nem került sor, a kormány csak utólag, a fenti Kormányrendelet kihirdetését követően juttatta el a HKR háttéranyagait a Hatóság részére.”

A NAIH/2020/3796 ügy rámutat, hogy a fejlesztések másik iránya a kontaktuskutatások voltak. Az ITM által megbízott fejlesztő mobil applikációja a „vírusradar”. A VírusRadar appot Magyarországon két külföldi cég: a NextSense és a Biztributor Kft. fejlesztette ki.⁴⁸ Az alkalmazás célja a Covid-19 fertőzés elleni küzdelemben való lakossági részvétellel a fertőzöttség terjedésének feltérképezése, az egészség védelme, a járvány terjedésének visszaszorítása. A VírusRadar hozzáfér a Bluetooth-hoz. A földrajzi helymeghatározás használatának engedélyét csak néhány Android-eszköz kéri, mivel az app hozzáférést igényel a Bluetooth Low Energy-hez.⁴⁹ Az applikáció által továbbított adatokat a Kormányzati

⁴⁵ Statement on the processing of personal data in the context of the COVID-19 outbreak. Elfogadva 2020. március 19. https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/news/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf.

⁴⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2002/58/EK Irányelve az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről. (2002. július 12.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN>.

⁴⁷ 181/2020. (V. 4.) Korm. Rendelet az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vonatkozásában elrendelt hatósági házi karantén elektronikus ellenőrzéséről.

⁴⁸ Naprakész adatok nincsenek a VírusRadar alkalmazásáról Magyarországon 2020. szeptemberi adatok szerint több mint 75 ezren töltötték le az alkalmazást. Magyarországon körülbelül 5.5 millió okos mobiltelefon van. Lásd: <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/itm-mar-tobb-mint-75-ezren-toltottek-le-virusradar-alkalmazast>.

⁴⁹ <https://www.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/hirek/koronavirus-schanda-az-uj-virusradar-mobilos-alkalmazas-jelentosen-hozzajarul-a-jarvany-elleni-vedekezeshez>.

Informatikai Fejlesztési Ügynökség adatfeldolgozóként a szerverén, titkosítva, 30 napig őrzi.⁵⁰ Az alkalmazás fejlesztését és üzemeltetését az említett Adatfeldolgozó cég végzi. Naprakész adatot nem lehet találni, hogy az alkalmazást hányan töltötték le, de úgy tűnik, hogy külön kormányzati kampány hiányában ez a szám százszázalékos nagyságrendű, tehát a lakosság 1-2%-át érinti. Az Oxford Egyetem koronavírus kutatása szerint ennek az aránynak 60% körül kellene lennie, hogy epidemiológiailag hatásos legyen.⁵¹ Több ázsiai országban kötelezővé tették a kontaktkövető alkalmazásokat, és India az egyetlen demokrácia, amelyik kötelezi a program használatára állampolgárait. Érdekes, hogy Magyarország, amely alaptörvényi szintre emelte az állampolgárok jogokkal szembenálló állampolgári kötelezettségeket elvét⁵² pont a koronavírus járvány idején a közérdekre, mások megbetegedésének elkerülésére hivatkozva nem tett lépéseket nemhogy az applikáció kötelezővé tételére, de népszerűsítésére sem. Ösztönzők bevezetésére sem került hazánkban sor, a karantént ellenőrző applikáció például egészen elterjedt, mert használatával el lehetett kerülni, hogy a rendőr naponta becsöngessen állampolgárok otthonába.⁵³ Az applikáció fejlesztések szerte Európában egy időben kezdődtek a Deutsche Telekom az SAP-vel közösen fejlesztette ki a német nyomkövető applikációt. A német egészségügyi miniszter felhívást tett közzé 2020 szeptemberében, amelyben azt kéri mindenkitől, hogy töltsék le és használják az úgynevezett Corona Warn applikációt.⁵⁴ Az ABC News 2020 szeptemberében összefoglalót tett közzé az európai országok applikáció fejlesztéséről,⁵⁵ amely rámutat, hogy Finnországban és Írországban a lakosság egyharmada töltötte le a helyi kontaktkutató-alkalmazást, Németországban 22 százalék, míg Franciaországban alig 4 százalék. Több kontaktkutató-alkalmazás működését rövidebb-hosszabb ideig fel kellett már függeszteni adatvédelmi aggályok miatt. Például a norvég és a brit applikációról derült ki, hogy nem felelnek meg az adatvédelmi előírásoknak.⁵⁶ Ugyanakkor az EDPB igazgatója hangsúlyozza: annak ellenére, hogy ezek az applikációk csak akkor hatásosak, ha széles körben elterjedtek, támogatni kell minden önkéntes letöltést, akár népszerűsítő kampánnyal vagy a kiskorúak technikai segítségével. Ugyanakkor csakis önkéntes alapon várható eredmény, senkit nem érhet hátrány, azért, mert nem használja az applikációt. Talán a legjelentősebb civil szervezet, amely az applikációk adatvédelmi veszélyeivel foglalkozik a londoni székhelyű Liberties (National Council for Civil Liberties, NCCL). A Liberties covid projektjében kilenc ország civil szervezetével együttműködve országonkénti bontásban (Country Report) ismerteti az összes alkalmazott applikációt,⁵⁷ azok felhasználóinak számát, az applikáció pontos nevét, jellemzőit. Ezen kívül a civil szervezet a nemzeti

⁵⁰ A TASZ beadványában kifogásolta, hogy nem készült a Virus Radar bevezetéséről hatástanulmány. Későbbi a NAIH/2020/6433 vizsgálat rámutatott, hogy részben készült hatásvizsgálat, amiről nem tájékoztatták kérdés ellenére sem a TASZ-t, a hatásvizsgálat kibővítésére van szükség.

⁵¹ „Digital contact tracing can slow or even stop coronavirus transmission and ease us out of lockdown”. Lásd: <https://www.research.ox.ac.uk/article/2020-04-16-digital-contact-tracing-can-slow-or-even-stop-coronavirus-transmission-and-ease-us-out-of-lockdown>.

⁵² Lásd: A Velencei Bizottság véleménye Opinion no. 618/2011, miszerint az alaptörvényben az államnak az egyes állampolgárokkal szembeni kötelezettségeiről a hangsúly az egyéneknek a közösséggel szembeni kötelezettségeire tologódik át; [http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-AD\(2011\)016-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-AD(2011)016-e.pdf), 57. o. Lásd továbbá: HEGYI Szabolcs: *A jogok és kötelezettségek kapcsolata új szabályozásának elvi kérdései*, Fundamentum 2011/2; FLECK Zoltán, GADÓ Gábor, HALMAI Gábor, HEGYI Szabolcs, JUHÁSZ Gábor, KIS János, KÖRTVÉLYESI Zsolt, MAJTÉNYI Balázs, TÓTH Gábor Attila *Vélemény Magyarország Alaptörvényéről*, Fundamentum 2011/1, 65–66.

⁵³ <https://www.szabadeuropa.hu/a/virusradar-kontaktkutatas-koronavirus-covid-applikacio/30861076.html>.

⁵⁴ <https://www.szabadeuropa.hu/a/a-koronav%C3%ADrus-app-haszn%C3%A1lat%C3%A1t-s%C3%BCrgeti-a-n%C3%A9met-korm%C3%A1ny/30854158.html>.

⁵⁵ <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/europe-faces-2nd-wave-virus-tracing-apps-lack-73162549>.

⁵⁶ <https://www.szabadeuropa.hu/a/virusradar-kontaktkutatas-koronavirus-covid-applikacio/30861076.html>.

⁵⁷ <https://www.liberties.eu/en/stories/covid-contact-tracing-app-report/43795>.

adatvédelmi hatóságok gyakorlatát rögzíti, hasonlóan a nemzeti jogalkotáshoz, a közjogi testületek véleményéhez és a bírói gyakorlathoz.⁵⁸

5.3. Az Európa Tanács adatvédelmi jelentése a Covid-19 alatt

Az Európa Tanács 2020. évi adatvédelmi jelentése „Digital Solutions to Fight Covid-19”⁵⁹ címmel átfogó képet nyújt a Covid-19 elleni védekezés adatvédelmi implikációjáról. A jelentés harminchat oldalban foglalja össze az egyezményben részes tagállamainak adatvédelmi gyakorlatát a koronavírus járvány idején. A jelentés egységesen igyekszik bemutatni a helytelen joggyakorlatokat, tehát egy-egy intézkedés után elemzi, hogy annak melyik tagállam nem felelt meg maradéktalanul. Magyarországon a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság elnöke, Péterfalvi Attila az ET jelentését megalapozatlannak és valótlannak minősítette. A NAIH 2020. október 26-án jelezte aggályait Varga Judit igazságügyi miniszternek, és javasolta a miniszternek, hogy kezdeményezze a jelentés „haladéktalan” korrekcióját.⁶⁰ Péterfalvi kifogásolta, hogy az ET jelentés tévesen azt tartalmazza, hogy a bíróságokat Magyarországon a járvány alatt bezárták. Ezzel szemben a bíróságok működtek, az Alkotmánybíróság pedig a jelentés állításával ellentétben nem volt elzárva a rendes bíróságok indítványaitól.⁶¹ Péterfalvi azt is kifogásolja, hogy az ET megállapítása szerint több országban, többek között Magyarországon, az egészségügyi adatkezelés célja és a rendfenntartó célok összekeveredtek, a határok elmosódtak, és ezzel az Egyezmény 5. cikk (4) b) pontjának érvényesítését nehezítették. Példának az ET jelentése a 46/2020. (III. 16.) Korm. rendeletet hozza, amely szerint az Operatív Törzs tagjai, külön kiemelve az innovációért és technológiáért felelős minisztert, jogosult bármely rendelkezésre álló adat megismerésére és kezelésére.⁶² Ezzel szemben a NAIH álláspontja, hogy a kormányrendelet meghatározza az adatkezelés célját: járvány visszaszorítását és ehhez a célhoz képest szükséges és arányosak a kormányrendelet korlátozó szabályai. Az ET jelentés azt is kifogásolja, hogy a rendelet előírta az orvosi egyetemek számára, hogy nem csak orvos, de minden egészségügyi hallgató adatait továbbítsák a rendőrségnek orvoshiány leküzdése érdekében.⁶³ A NAIH ezen rendelkezést nem tartja aggályosnak a járvány elleni küzdelemben. Az ET jelentése kifogásolja, hogy a koronavírusban elhunytak ugyan anonim módon kerültek nyilvánosságra, de a nem/kor/helyadat bontásban mégis beazonosíthatóvá váltak. Itt a NAIH hangsúlyozza, hogy a beazonosíthatóság az elhunytak esetén nem a Nemzeti Népegészségügyi Központ nyilvánossági gyakorlata miatt alakulhatott ki, hanem azért, mert egyetlen incidens kapcsán egy Magyarországra akkreditált diplomatáról munkáltatója és családja adott közre információt, ebből életkorát és nemzetiségét meg lehetett tudni. Így az adatok egy meghatározott érintettre voltak igazak, ezért kerülhetett nyilvánosságra a diplomata alapbetegsége. Az ET jelentés sérelmezte továbbá, a 2020. május 5-én hatályba lépett 179/2020. (V. 4.) Korm. rendelet közérdekű adatigénylésre vonatkozó szabályainak a szigorodását. A kormányrendelet – egyebek mellett – negyvenöt napos válaszadási időt állapít meg közérdekű adatigénylés esetén. A jelentés szerint a rendelettel kapcsolatos aggodalmát már az Európai Adatvédelmi Testület megfogalmazta. A NAIH ezzel szemben 2020. október végén nem látja aggályosnak a kormányrendelet információszabadságot korlátozó rendelkezéseit, sőt állítása szerint NAIH-hoz ezzel kapcsolatos panasz nem érkezett. A NAIH figyelemmel kíséri a fenti jogszabály érvényesülését, és bizton állíthatja, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog nem szenvedett csorbát. A NAIH jelentése azt is

⁵⁸ <https://www.liberties.eu/en/stories/trackerhub1-mainpage/43437>.

⁵⁹ <https://rm.coe.int/report-dp-2020-en/16809fe49c>.

⁶⁰ NAIH/2020/4748/4.

⁶¹ Az Európa Tanács 2020. évi adatvédelmi jelentése, 10-12.

⁶² 46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet 10.§. A rendeletet hatályon kívül helyezte: 82/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet.

⁶³ Az Európa Tanács 2020. évi adatvédelmi jelentése, 12.

hangsúlyozza, hogy tévesen utal az ET adatvédelmi jelentése a jelentés 20. oldalán arra, hogy Magyarországon a közterületeken a távolságtartást drón-és robotmegfigyeléssel végzik. Végül a jelentés harminckettedik oldalán azt állítja, hogy a Házi Karantén (HKR) applikációt, amely az érintett karantén alá vont személy rendőrségi távellenőrzését szolgálja, kötelező Magyarországon használni. A NAIH rámutat, hogy a 181/2020. (V. 4.) kormányrendelet az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vonatkozásában elrendelt hatósági házi karantén elektronikus ellenőrzéséről opcionálisan választható a hatóság (rendőrség) jelenléti ellenőrzésének alternatívájaként.

Összességében megállapítható a NAIH/2020/4748/4. számú jelentéséből, hogy három ügytípussal találkozhatunk. Az elsőbe azon ügyek tartoznak, amelyeknél az Európa Tanács 2020. évi adatvédelmi jelentése pontatlanságot tartalmaz, illetve tárgyi tévedésben van. Ilyen tárgyi tévedés a közterületeken a drónok alkalmazása, a hatósági házi karantén applikáció (HKR) kötelező jellege, vagy hogy Magyarországon a bíróságok a koronavírus járvány ideje alatt bezártak. A másik ügycsoportba azon ügyek tartoznak, ahol a NAIH – a tanulmányban nem ismert okokból – a kormányzat valamilyen hibás, vagy jogszerűtlen döntését védi. Ilyen eset 179/2020. (V. 4.) kormányrendelet védelme. Ugyanis a NAIH állandó gyakorlata szerint a rendkívüli jogrend hatálya alatt „az Infotv. 29.§ (1) bekezdésétől⁶⁴ eltérően a közérdekű adat megismerésének az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv az igény beérkezését követő 45 napon belül tesz eleget, ha valószínűsíthető, hogy az igénynek az Infotv. 29.§ (1) bekezdése szerint határidőben való teljesítése a közfeladatot ellátó szerv veszélyhelyzettel összefüggő közfeladatai ellátását veszélyeztetné.”⁶⁵ „A Hatóság a Korm. rendelet szerint alkalmazható 45 napos teljesítési határidő és a meghosszabbítás indokoltságát minden esetben az ügy összes körülményének mérlegelése alapján vizsgálja.”⁶⁶ Pontatlan a NAIH álláspontja, hogy a 179/2020. (V. 4.) kormányrendelettel összefüggésben nem érkezett panasz a Hatósághoz. NAIH-hoz érkezett információs szabadságot érintő panaszokat a kötet külön tanulmányban tárgyalja.⁶⁷ Egy példát érdemes kiemelni: 2021. szeptemberében egy ellenzéki EP képviselő, Ujhelyi István, közérdekű adat igénylésére: az elmúlt időszakban kórházba került, illetve elhunyt covidos betegek közül hányan és hányszor voltak beoltva, illetve milyen oltóanyaggal? – Nem kapott választ.⁶⁸ És végül meg kell különböztetni azokat az eseteket, ahol a NAIH érvelésében a magyar kormány álláspontját osztja, de a jogi helyzet vitatható és több értelmezést is lehetővé tesz. Ilyen a 46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet általános adatkezelési felhatalmazásának a megítélése. És ilyen eset a koronavírusban elhunytak adatainak a nyilvánosságra kerülése.⁶⁹ Valóban egyedi jogsértésről van szó, amely nem alkalmas a rendszerszerű, szisztematikus joggyakorlat hibáira rámutatni. A kormány 2020. márciusban közzétette, és azóta folyamatosan frissíti a koronavírusban elhunytakról szóló statisztikai táblázatait a <https://koronavirus.gov.hu/elhunytak> oldalon. Az elhunyt személyek az elhalálozás sorrendjében egy sorszámot kapnak, mellettük szerepel az életkoruk, a nemük és az ismert alapbetegségük, ami közvetve hozzájárulhatott a halálukhoz. Magyarországon a járvány tizedik áldozata egy harminchét éves férfi volt, aki alkoholizmus alapbetegségben szenvedett. Mivel a sajtóban megjelenik a hír, hogy a harminchét éves brit nagykövet-helyettes az új áldozata a világiárványnak, és ekkor összesen tíz ismert áldozatról tudunk, a brit diplomata könnyen beazonosítható. A statisztikai adatközlés eredményeként mindenki számára ismertté vált, hogy a nagykövet helyettes alkoholizmusban szenvedett. Ez érthető módon nemcsak a kegyeleti

⁶⁴ Az Infotv. 29.§ (1) bekezdése az igény teljesítésére 15 napos határidőt állít.

⁶⁵ NAIH 2010-6/2021.

⁶⁶ NAIH-831-11/2021. Lásd még: NAIH-4751-5/2021.

⁶⁷ BÁN-FORGÁCS Nóra: Információs szabadság és Covid Magyarországon 2020. március – 2021. december.

⁶⁸ https://nepszava.hu/3132813_miert-titkolja-a-covid-betegek-oltasi-adatait-a-kormany. Továbbá: <https://infostart.hu/belfold/2021/09/30/ujhelyi-istvan-pert-indit-a-covid-betegek-oltottsagi-adatai-miatt>

⁶⁹ BÁN-FORGÁCS Nóra: Információs szabadság és Covid Magyarországon 2020. március – 2021. december.

jogok megsértését jelentette, hanem egy másik állam hivatalos képviselőjének a stigmatizálását is. Egy ilyen ügyben tapintatosan is túlzásnak tekinthető a NAIH részéről arra hivatkozni, hogy a nagykövetség a hiba „forrása”, azzal, hogy nyilvánosságra hozta a nagykövet-helyettes halálának a tényét.⁷⁰

Záró gondolatok

Ebben a tanulmányban igyekeztem rámutatni, hogy a Covid-19 világjárvány milyen adatvédelmi változásokat hozott – elsősorban – az új technológiák és a mobil kontakt (nyomkövető) rendszerek kiépítésével. Igyekeztem rámutatni, hogy az új technológiák bevezetésére egyrészt a jövőben is szükség lesz a járvány visszaszorítás érdekében, másrészt ebben a megváltozott rendszerben fokozott felelősség terheli a nemzeti és szupranacionális adatvédelmi rezsím képviselőit és vezetőit, hogy az adatvédelem elért védelmi szintje ne süllyedjen kritikus szint alá még veszélyhelyzet esetén sem.

⁷⁰ Az ügy részletes elemzését lásd: BÁN-FORGÁCS Nóra: Információszabadság és Covid Magyarországon. 2020. március – 2021. december.

© Bán-Forgács Nóra

MTA Law Working Papers

**Kiadó: Társadalomtudományi Kutatóközpont (MTA Kiválósági
Kutatóhely**

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Kecskés Gábor

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Mezei Kitti, Szilágyi Emese

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515